

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus De Institvtione Sacerdotum, qui sub Episcopis
animarum curam gerunt, quo ad mores eorum & reliquam
vitam**

Soto, Pedro de

Louanij, 1562

3 Quomodo circa bona Ecclesiastica habere se debeant ministri ecclesiae,
& de reliquis contra auaritiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30247

Lect. Tertia.

QVOMODO CIRCA

*bona Ecclesiastica habere se
debeāt ministri ecclesie,
& de reliquis cōtra
auaritiam.*

IGITVR in hac quæ
hodie est, bonorum ec
clesiæ diuisione & distri
butione, quomodo se
gerere debeant, quibus hæc bona
contingunt, disputatur quidem à
multis theologis & Iuristis, &
multa ac varia ab eis tradun
tur: an possint scilicet donare ex
illis, vel ditare suos, vel alienis te
stamento aut alia ratione post
mortem relinquere. De quibus
multa refert Syluester in verbo,
Clericus 4. præcipuè ex canonis
bus, & doctoribus eos interpre
tantibus. Nos verò sequimur b.
Thomam qui. q. 186. 2. 2. art 6. & 7.
hanc rem rationabilius & distin
ctius

etius explicat, idque ex proprijs
 principijs, quæ certè ex his quæ
 dicta sunt hoc loco, sunt nobis su-
 menda. Primò omnium constat
 ex decursu totius Ecclesiæ ab A-
 postolis, & ipso iure diuino, bona
 omnium Ecclesiarum, cum Chri-
 sti sint, meritò etiam pauperum
 esse, neque vlla ratiõne aut potesta-
 te humana fieri posse, vt licitè in
 alios vsus, quàm ecclesiasticos &
 pauperum expendi possint. Hoc
 confirmant omnia quæ superius
 diximus: & contrarium credim⁹
 errorem esse grauissimum, saltè
 contra bonos mores & iustitiam
 & quid ni etiam contra scripturam?
 quum Paulus dicat esse errorem
 hominum mente corruptorum,
 æstimare quæstum pietatem esse:
 Hoc itaque constituto, illud es-
 tiam certum est: nec episcopos,
 nec sacerdotes, aut alios Ecclesiæ
 ministros astringi ad paupertatē
 aut renunciationem temporalium
 bonorum. Possunt propria possi-
 dere, cum nullo voto ad cōtras-
 rium

Ministri
 ecclesiæ
 non sūt
 astricti
 ad pau-
 pettatē.

Tim. 6.

rium se astringerint, vt b. Thom.
 supradicto loco docet. Hæc aper-
 tē probat cōcilij Agathen. antho-
 ritas, quā Gratian⁹ citat i. 2. q. 7. ca.
 Episcopi: quo loco habētur etiā
 multæ aliæ definitiōes pontificū
 & conciliorum, permittentium
 illis tanquam propria, quæ ex hæ-
 reditate aut donatione consan-
 guineorum aut amicorū habent,
 possidere. Nec (inquit beat⁹ Tho-
 mas) ad contrarium obligat eos
 quæcunque status perfectio ad
 quam tenentur. Nā in non pro-
 prietate, aut carentia bonorum
 temporalium, perfectio Christia-
 na non est posita: sed potest in-
 ter magnas diuitias perfecta ca-
 ritas haberi: sicut fuit in Abra-
 ham. Repugnat quidem perfe-
 ctioni cupiditas habendi, sollici-
 tudo nimia à diuinis & spirituas-
 libus abstrahēs. Et ita intelligit
 eodem loco b. Thomas quod ex
 Hier. superi⁹ citauim⁹: quod, qui
 aliud possidere vult quàm Deū,
 cum Deo partem nō habet &c.

M Ita

Itaque nec illa verba Christi: No-
lite portare aurum &c. (vt ibidē
ex autoritate patrum, & sancto-
rum exemplis ostendit) vlla ra-
tione obligant prædicatores, aut
reliquos ministros ad paupertate-
m: sed vel temporale fuit illud
præceptum, pro eo scilicet tem-
pore quo Christus erat præsens:
vel permissio tantum, est & fa-
cultas recipiendi temporalia: vel
certè spiritualiter accipiēda sunt.

*Distin-
ctio bono-
rum ec-
clesiasti-
corum.*

Sunt autem reliqua omnia bo-
na vel commissa solum dispensa-
tioni ministri, vel deputata dū
taxat in eius vsus. De primis igitur,
cū scilicet bona siue annui
census Ecclesiæ, non sunt distin-
cti in quatuor illas partes, de quibus
diximus: sed omnia simul
perueniunt ad manus vel Episcopi,
vel alterius ministri: constat

ET
stat eū a
admini-
rem tan-
Thoma
tenetur
que ide-
deficiat,
lijs detra-
cato fie-
ctus in h-
nam fid-
ter mula-
dispensa-
nem illa-
uidere t-
eum gra-
tutione
bile fuer-
to, quod
uestrum
nistrum
admini-
rum ecc-
eorum f-
legare,
necessar-
ob alia-

stat eū ad quem sic perueniunt,
administratorem & dispensato-
rem tantum esse: quare (sicut b.
Thomas supradicto loco inquit)
tenetur bona fide dispēfare. At-
que ideo si tantum in minimo
deficiat, vel sibi tribuendo, vel al-
ijs detrahendo; potest sine peccato
fieri: quia minimus defectus
in huiusmodi non tollit bonam
fidem. Ceterum si notabiliter
multum excedat regulas iustę
dispensationis, secundum ratio-
nem illam, eorum de quib⁹ pro-
uidere tenetur ecclesię: certū est
eum grauitate peccare, & ad restitu-
tionem teneri quatenus possi-
bile fuerit. Et huc pertinere pu-
to, quod Canonistę (vt apud Syl-
uestrum est videre) asserunt, mi-
nistrum illū, qui cum beneficio
administrationem habet bono-
rum ecclesię, nō posse de illis aut
eorum fructibus vel donare, vel
legare, nisi in recompensationē
necessariorum obsequiorum vel
ob aliam honestam causam.

Nota.

Primò enim videntur nonnulla
quam bona quæ administrat clericus,
& coniuncta sunt beneficio, siue
illorum fructus, deputata esse quasi
in stipendium illius officij, & nõ
quasi illi cū alijs cõmunia, dispensanda
ab eo: vbi, cū nihil certum est, ipsa
consuetudo antiqua, quādo desunt
instrumenta, declarare potest, quomodo
ipsi commissæ & credita sint. Vt cum
que sit, de his quæ ipsi tanquam
stipendia deputata sunt, sentit beatus
Thomas eodem modo illum disponere
posse, quo de proprijs bonis disponit.
Quare (inquit) peccare potest vel ex
immoderato affectu, vel ex vscum
videlicet plura retinet sibi, & pauciora
alijs tribuit, quā charitatis ratio exigat.
Vbi non pauca sunt consideranda. Primò,
quòd multis videatur propter distributionem
illam in quatuor portiones iam factam,
ministros Ecclesiæ de illis bonis quæ
ipsis pro portione obueniunt, disponere

*Diuisio bonorū
Ecclesiæ in quatuor
portiones nõ excusat
omnino*

ET
nere po
Hoc ce
que app
Ecclesi
quarta
etiam s
tales do
strorur
cum su
pauper
paret d
antiqua
se facta
antiqua
ribus
quām
Gregor
num su
la de ar
mnibu
quacur
præcip
videtu
nisi cū
tē mar
vt mi
pauper
shai

nere posse tanquam de proprijs.
 Hoc certè non satis constat : neque
 apparet in bonis & censibus
 Ecclesiarum , quomodo fuerit
 quarta pars relicta pauperibus,
 etiam si forte inueniantur hospi-
 tales domus, ex aliquorum mini-
 strorum misericordia ædificatæ
 cum sumptibus & redditibus in
 pauperum vsus. Neque satis ap-
 paret distributionem illam iuxta
 antiquam Ecclesiæ regulam esse
 factam. Non enim volebant
 antiqua iura minus dari pauper-
 ribus ex redditibus Ecclesiæ,
 quam ipsis Episcopis. Nec (vt
 Gregorius inquit, apud Gratianum
 supradictò loco) diuisio illa
 de antiquis tantum , sed de om-
 nibus etiam quæ ad Ecclesiam
 quacunque ratione veniunt, fieri
 præcipitur. Quare nulla ratione
 videtur satisfactum pauperibus,
 nisi cùm reliquæ oēs partes onera-
 tæ manēt eleemosyna necessaria,
 vt minimum , iuxta necessitatē
 pauperū, & propriā facienda. Fas

1.2.q.2.
 cap. Cognouimus.

*Cōtra il-
los q̄ ex
bonis Ec-
cles. ami-
cos di-
tant.*

*Quib⁹ et
quando
non lice-
at viue-
re ex bo-
nis eccle-
siae.*

tetur b. Thomas supradictō loco
quod, & si de his quæ deputata
sunt vsui ministri, possit sibi sub-
trahere, & suis consanguineis da-
re: non tamen ita, vt eos ditiores
faciat. Hoc enim (vt ex fundamē-
to prius posito patet) alienū est à
natura bonorū Ecclesiasticorū.

Addit etiam eodē loco, propter
beati Hieronymi authoritatem
in epistola ad Damasum, et pro-
pter locū Pauli ad Timoth. 5. Si
quis fidelis habet viduas, submis-
nistret illis, ne grauetur ecclesia:
non posse ministrum, qui patris-
monialia bona habet, ex redditibus
Ecclesiæ viuere in necessitate
vel captiuorum vel pauperū.
Vbi verò nulla esset necessitas,
posset etiam patrimoniū habens,
ex ecclesiæ bonis viuere. Vbi etiā
illud d. Hieronymi locum habet
in Epistola ad Nepotianum: Ace-
cepisse quod pauperibus erogan-
dum erat, & esurientibus pluri-
mis vel cautum esse, vel timidū,
aut, quod apertissimi sceleris est,
inde

inde aliquid subtrahere: omnem
 prædonum crudelitatem super-
 rat. Denique asserit eodem loco
 b. Thomas, nec thesaurizare Ec-
 clesiæ ipsi, nec eius facultates au-
 gere posse quempiam, quando
 sunt qui egent. Ex quibus omni-
 bus, quæ supradictis respondent,
 ostenditur satis, etiam facta qua-
 cunque diuisione, & applicatis
 quocunque modo fructibus ec-
 clesiarum ministris: non posse
 licite ex eis aliud quæri, quàm sus-
 tentationem, honestam quidem
 pro qualitate ministri & ministe-
 rij. Nam Paul² duplici honore di-
 cit dignos esse præsbiteros, qui
 bene præfunt, maximè qui labo-
 rant in verbo. Quando verò pec-
 catum mortale vel veniale sit, in
 hoc excessu, nõ est difficile ex su-
 pradictis videre. Si enim exces-
 sus in his, aut defect² peccatū est,
 & cõtra naturã ipsorū bonorū ec-
 clesiæ & ministeriorū Christi: no-
 tabilis & magn² excessus vel defe-
 ct² graue peccatū erit atq; ita mor-
 tale.

*Contra
 eos qui
 Ecclesiæ
 thesau-
 risant.*

*De resti-
tutione
bonorū
ecclesie.*

tale. Rursum, an ad restitutionē
 hoc peccatum obliget: ita vides
 licet, vt vel qui dant, de suo res-
 tituant Ecclesiæ: vel etiam cum
 id non possunt, qui receperunt,
 teneantur restituere: maior est
 quæstio, et maxima certè, si quàm
 multos tangat, & ad quot se ex-
 tendat, cogitetur. In portione igitur
 diuisa & deputata ministro
 ad suos vsus, credi posset nulla re-
 stituitio opus esse, cum ipsius il-
 la sit. Et hoc beatus Thomas sus-
 pradiçto loco videtur dicere.
 Probat tamen eodem loco Caies-
 tanus, redditus manifestè excedē-
 tes honestā ministri sustentatio-
 nem, ipsi datos esse tanquā dispē-
 sandos in pauperes: quod vera
 ratio habet: alioqui irrationabili-
 ter illi deputarentur. Probat rur-
 sus idem quæst. 87.2.2. decimas
 ipsas non posse conuenienter exi-
 gi, nisi dispensandas in pauperes:
 cum nulla ratio patiat, vt ditio-
 res sint ministri noui testamen-
 ti, quàm fuerint veteris, & tamē
 his,

*de bonis
eccles. a
parte ex-
cedētib⁹
honestā
sustenta-
tionem.*

his, cū ei
 puli, dec
 stri vero
 pars pop
 tum eis
 nisi vt c
 Igitur n
 bundant
 ministri
 de prop
 eis recip
 Non im
 multa d
 tari vol
 antiqua
 tanquā
 omniur
 lis: com
 Hæc i
 qui in e
 neficio,
 sterio, fi
 tur. Nūc
 te benef
 festū est
 tæ sint
 puē de c

his, cū essent duodecima pars populi, decima tantum dabatur; nostri verò nūc vix sunt centesima pars populi: qua ergo ratione tantum eis dandū est, quantum illis, nisi vt dispensent in pauperes? Igitur non facilē in amplis & abundantibus redditibus putent ministri ecclesiæ se posse tanquā de proprijs agere; neque qui ab eis recipiunt, securos se iudicent. Non immeritò Hieronymus tā multa dixit contra ministros ditari volentes; non sine ratione antiqua ecclesia suis vsa est bonis tanquā pauperū & Christianorū omnium egentium, atque ita illis communibus.

Hæc itaq; dicta sūt etiā de his, qui in ecclesia vno contenti beneficio, vna dignitate aut ministerio, fructibus ei deputatis vtuntur. Nūc ex his, quid de pluralitate beneficiorū sentiendū sit, manifestū est. De qua re, quanquā multæ sint Iuristarū quæstiōes, præcipuè de dispensatione in pluralitate

be

De pluralitate beneficiorum.

beneficiorum, illud tamen certò constare debet, quòd in diuino iudicio nulla excusatio prætedi potest in plurimorum beneficiorum retentione: si ad luxum & abundantiam eis vtatur qui illa possidet: cum nec fructibus vnus ad hoc vri possit: multò minus si ad suos ditados, & alia superflua aut ædificia, aut ornamenta augenda vtatur. Cum verò ad honestatē vel vno, vel pluribus beneficijs quis vtitur: si quidem sine damno ecclesiæ, imò cum eius utilitate id fiat: non solùm videlicet sine scandalo populi, sed etiã cū ædificatione: sanctè dispensatur in pluribus. In quibus tamen dispensationibus considerandum est, nōnunquam dispensantes rectè agere, neque tamen eos cum quibus dispensatur, tutos esse: cū videlicet nimia improbitate & auaritia exigunt, quod Ecclesiæ, vt eorum opera (quæ ipsi fortè necessaria est) vtatur, concedit. Attendat itaq; quilibet quātum

ET
tū seruiā
le sit qu
beneficia
tur aut d
ditione,
sint aut
stendum
clesiæ re
quidē on
stāt, vt p
positiuo
quā ex ip
tia, expl
Multā
antiqua
tione, qu
tiam. Pr
tia exerc
tāquam
hibet. N
Deo, im
ribus: vt
uit. Vnd
lus, Cleri
bus se ne
Cōstat i
beri cler

tū seruiat ecclesiā, quā m illi vti-
le sit quōd vnum vel duo habeat
beneficia : & nullus sibi blandia-
tur aut de nobilitate , aut de eru-
ditiōe, si hęc ecclesiā parū pro-
sint aut seruiant . Hęc itaque o-
stendunt, quā sit ministris ec-
clesiā reprimēda avaritia. Et hęc
quidē omnia iure ipso diuino cō-
stāt, vt patet . Iam verō quę iure
positiuo superaddita sunt, quan-
quā ex ipso iure diuino depēden-
tia, explicemus.

Multa itaq; prohibent iura &
antiqua concilia clericis hac ra-
tione, qua tenentur fugere avari-
tiam . Primū, sęcularia nego-
tia exercere : quod Paulus rectē
tāquam ex ipso iure diuino pro-
hibet . Nemo (inquit) militans
Deo, implicat se negotijs sęcula-
ribus: vt ei placeat , cui se proba-
uit. Vnde & in decret. est hic titu-
lus, Clerici vel monachi sęculari-
bus se negotijs non immisceant.
Cōstat itaq; hoc nomine prohi-
beri clericis officiū mercatorū, &

*Que
sint cle-
ricis ius-
re probi-
bita ad
vitandā
auaritiā
vei ob in-
dignita-
tem.*

2. Timo.

2.

eorum qui emptioni aut venditioni ad augendam substantiam insistant. Secundo etiā, officium procuratorum & aduocatorum in secularibus causis, nisi forte pro defensione pupillorum & viduarum: & denique administrationes temporalium reipublice officiorum: vt iudicem esse, aut præpositū, ministrū, notarium, aut simile quippiam administrare. De quo etiā Hieronymus supra dicta epistola: Procuratores & dispensatores (inquit) domorū alienarum atque villarum, quo modo possunt esse clerici, qui proprias iubentur facultates contemnere? Tantū itaq; aliquod artificium manuale, vel agriculturam honestè exercere permittitur clericis, sine tamē iactura ecclesiastici ministerij. Prohibentur etiā quædā alia officia, nō ob auaritiā tantū, sed ob indignitatē eorū, quia nō conueniunt dignitati clericali: vt tabernariorum, macellariorū, de quo Clemens 5.
de

de vita
ma, vbi
ercere p
gis qua
Silueste
bi de hi
nis eadē
Cūm ha
tūi sin
peccetu
Certē iu
bēt: sub
cet aut
calis. Q
cōtra ea
mē (vt
toinē &
hac gra
quere, n
sed in n
quid ag
cepti n
nimia
na cleri
tia fit: n
p̄cipu
De qua

de vita & honest. cler. Clem. pri-
 ma, vbi per se, & publicè hæc ex-
 ercere prohibentur: & multò ma-
 gis quæ his indigniora sunt: vt
 Siluester notat in verbo Cler. 3. v
 bi de his lati⁹. Officiũ etiã histrio-
 nis eadẽ ratione illis prohibetur.
 Cũ hæc itaq; omnia iuris posi-
 tiui sint meritò quàm grauius
 peccetur cõtra hæc oĩa, dubitatur.
 Certè iura ipsa grauissimè prohi-
 bēt: sub excõmunicatiõẽ videli-
 cet aut amissione priuilegiĩ cleri-
 calis. Quare Siluest. non dubitat
 cõtra ea mortaliter peccari maxi-
 mè (vt Caiet. inquit) post admoni-
 toinẽ & cõtumaciã. Igitur circa
 hæc grauius & notabiliter delin-
 quere, meritò mortale creditur:
 sed in minimo contra horũ ali-
 quid agere, maximè cũ finis præ-
 cepti non omittitur: cũ nec ex
 nimia cupiditate, nec cum ma-
 na clericalis dignitatis irreueren-
 tia fit: non est iudicandũ mortale,
 præcipuè vbi prælati dissimulant.
 De quare inferius plura:

LECTIO